

ACTA DE LA SESSIÓ ESPECIAL I EXTRAORDINÀRIA CELEBRADA PEL PLE DE LA CORPORACIÓ EN DATA 4 DE MARÇ DE 2011

ASSISTENTS

PRESIDENT

Batle-president
Sr. Rafel Torres Gómez

REGIDORS

Sr. Andreu Caballero Romero
Sra. Magdalena Cantarellas Llompart
Sra. María José Fernández Molina
Sr. Lluís Ferrari Alorda
Sr. Àngel García Bonafè
(s'incorpora a la sessió en el moment en què s'expressa a l'acta)
Sra. Margalida Horrach Beltran
Sr. Felip Jerez Montes
Sra. María José Morales Mateo
Sr. Virgili Moreno Sarrió
Sr. Josep Pastor Espada
Sra. Maria Payeras Crespí
Sra. Iolanda Pericàs Izquierdo
Sra. Esperança Ramis de Plandolit
Sr. Francesc Xavier Ramis Otazua
Sr. Lluís Ribera Perianes
Sr. Antoni Rodríguez Mir
Sr. Joan Rubert Maura
Sra. Antònia Maria Sabater Martorell
Sr. Bartomeu Seguí Prat
Sra. Rosa Maria Tarragó Llobera

SECRETARI ACCIDENTAL

Sr. Guillermo Corró Truyol

INTERVENTORA MUNICIPAL

Sra. Francisca Martorell Pujadas

TRESORER

Sr. Miquel Batle Vallori

A la sala de sessions de la casa consistorial de l'Ajuntament d'Inca (Illes Balears), essent les onze hores del dia quatre de març de dos mil onze, es reuneix l'Ajuntament en ple, en primera convocatòria, amb convocatòria prèvia a l'efecte, per tal de realitzar la sessió extraordinària sota la Presidència del Sr. Rafel Torres Gómez, i amb l'assistència dels regidors Sr. Andreu Caballero Romero, Sra. Magdalena Cantarellas Llompart, Sra. María José Fernández Molina, Sr. Lluís Ferrari Alorda, Sr. Àngel García Bonafè, Sra. Margalida Horrach Beltran, Sr. Felip Jerez Montes, Sra. María José Morales Mateo, Sr. Virgili Moreno Sarrió, Sr. Josep Pastor Espada, Sra. Maria Payeras Crespí, Sra. Iolanda Pericàs Izquierdo, Sra. Esperança Ramis de Plandolit, Sr. Francesc Xavier Ramis Otazua, Sr. Lluís Ribera Perianes, Sr. Antoni Rodríguez Mir, Sr. Joan Rubert Maura, Sra. Antònia Maria Sabater Martorell, Sr. Bartomeu Seguí Prat, i Sra. Rosa Maria Tarragó Llobera.

Actua com a secretari accidental el Sr. Guillem Corró Truyol, qui dóna fe de l'acte, i hi assisteixen la interventora municipal Sra. Francisca Martorell Pujadas i el tresorer municipal Sr. Miquel Batle Vallori.

La Presidència, després de comprovar en els termes exposats que hi ha el quòrum legalment exigint per l'article 90 del Reglament d'organització, funcionament i règim jurídic de les entitats locals, aprovat per Reial decret 2568/1986, i per l'article 55.1 del Reglament orgànic municipal, per a la vàlida realització de les sessions plenàries, la declara oberta.

PROPOSTA DE BATLIA PER DECLARAR FILL ADOPTIU D'INCA EL SR. PAU CASESNOVES

Primerament intervé el Sr. Batle, el qual anuncia l'inici de la sessió extraordinària del Ple de l'Ajuntament d'Inca.

A continuació el Sr. Batle cedeix la paraula al Sr. Secretari, qui procedeix a la lectura de la Proposta de Batlia per tal de declarar Fill Adoptiu d'Inca el Sr. Pau Casesnoves, amb el següent contingut literal:

“El Ple de l'Ajuntament d'Inca, reunit en sessió ordinària del dia 25 de juny de 2010 i amb dictamen previ de la Comissió Informativa de Cultura, Educació, Esports i Joventut, reunida en la sessió ordinària de dia 19 de maig de 2010, adoptà per unanimitat l'acord per incoar l'expedient per declarar Fill Adoptiu d'Inca el Sr. Pau Casesnoves.

Així mateix, en aquell acord s'inclouia també el nomenament del Sr. Antoni Rodríguez Mir com a regidor ponent i de la Sra. Maria Payeras Crespí com a regidora fiscal de l'esmentat expedient de declaració de Fill Adoptiu, d'acord amb l'article 20 del Reglament de protocol, honors, distincions i premis d'aquest Ajuntament (vigent des del 1982, modificat el 2007 i novament modificat l'any 2009).

Posteriorment, i també segons s'estableix a l'article 21 del Reglament de protocol, honors, distincions i premis, es féu pública l'adopció d'aquest acord en el tauler d'anuncis d'aquesta corporació, en la premsa local i provincial, i en el Butlletí Oficial de la Comunitat Autònoma per tal que les persones interessades poguessin presentar les al·legacions que considerassin adients.

Finalment, atès l'informe favorable del Consell Municipal de Cultura, reunit en sessió ordinària de data 15 d'octubre de 2010, i el dictamen favorable de la Comissió Informativa de Cultura, Educació, Esports i Joventut, reunida en sessió ordinària del dia 16 de febrer de 2011, s'establí que la data de realització del Ple extraordinari protocol·lari fos el dia 4 de març de 2011 a les 11 hores i que l'acte de celebració tengués lloc el dia 22 de març a les 19 hores. Per això, i d'acord amb l'article 21 de l'esmentat reglament, segons el qual l'expedient conclòs haurà de romandre a disposició dels regidors almenys 10 dies abans de realitzar la sessió plenària en la qual s'hagi d'adoptar la resolució definitiva, que tindrà lloc el dia 4 de març de 2011, des de la Secretaria General d'aquest Ajuntament es fixà el dia 22 de febrer de 2011 com a data en què l'expedient s'havia de concloure.

Per tot això,

Havent rebut, doncs, aquesta Batlia (article 21 del Reglament de protocol, honors, distincions i premis) els informes definitius per declarar Fill Adoptiu d'Inca el Sr. Pau Casesnoves emesos pel regidor ponent i per la regidora fiscal, respectivament, i tenint en compte que no s'han formulat al·legacions al nomenament;

Vist l'informe favorable emès per la secretària de l'expedient, segons el qual s'han complert tots els tràmits previstos en el Reglament de protocol, honors, distincions i premis pel que fa a la declaració de Fill Adoptiu o Filla Adoptiva;

Tenint en compte els mèrits del Sr. Pau Casesnoves, els quals queden degudament especificats en els informes del regidor ponent i de la regidora fiscal (documents inclosos en l'expedient de nomenament);

Aquesta Batlia té l'honor de proposar a l'Ajuntament d'Inca en ple, reunit per a aquesta ocasió en sessió especial extraordinària, que adopti l'acord de declarar Fill Adoptiu d'Inca el Sr. Pau Casesnoves”.

A continuació, el Sr. Batle cedeix la paraula al regidor ponent, el Sr. Antoni Rodríguez, per defensar la proclamació de Fill Adoptiu de la Ciutat d'Inca del Sr. Pau Casesnoves.

El Sr. Rodríguez demana que se li permeti trencar una mica el protocol i vol agrair davant de tot la presència de la comunitat educativa de l'Institut Pau Casesnoves, que avui es troba entre ells. Vol fer un poquet d'Història dels fets que esdevingueren en vida del Sr. Pau Casesnoves i procedeix a la lectura del seu informe del següent contingut literal:

“Ara, 500 anys després de l'inici de la guerra de Bugia en què la ciutat del nord d'Àfrica va ser presa per part de les tropes del rei Ferran d'Aragó en un intent de pacificar el Mediterrani i aconseguir que els pirates que envaïen tot sovint Mallorca deixessin d'actuar, campanya aquella en la qual participaren soldats mallorquins i d'entre ells prop de mig milenar d'homes armats d'Inca. Un d'ells, segons certes fonts, era Pau Casesnoves, a qui anem avui a retre un dels màxims honors amb que la nostra ciutat pot distingir algú: nomenar-lo Fill Adoptiu.

I dic que anem a nomenar-lo Fill Adoptiu perquè no podem passar per alt la controvèrsia plantejada per no poder demostrar amb una fe de naixement o un certificat de baptisme que Pau era natural d'Inca.

Deixant de banda, però, aquest principi de polèmica, vull agrair en nom del PSM, partit que en el seu moment proposà Pau Casesnoves com a mereixedor d'aquest guardó, a tots els grups municipals la seva voluntat per arribar a un acord.

Anem a les dades biogràfiques.

La família d'en Pau Casesnoves, cirurgià de professió, ja vivia a Inca l'any 1484, fet que ens permet pensar que en esclatar la Germania (1521) Pau devia rondar els 40 anys. D'ell s'ha dit que, tot i la seva professió, es dedicà més a la política que a curar malalts.

Del pare, Miquel Casesnoves, es pensa que podria ser originari de Menorca, ja que el llinatge Casesnoves és molt comú a aquella illa. De professió cirurgià, com en Pau, residia a Inca abans de 1484, any en què el trobem com a administrador de la companyia de Santa Llúcia, Sant Cosme i Sant Damià.

Pau Casesnoves era l'hereu de la família. I si bé s'han trobat dades dels parents masculins, en canvi no en tenim dels femenins. Es desconeix el nom de la mare i si tenia germanes, dona o cunyades, ja que de Pau Casesnoves s'han identificat quatre germans: Miquel, Antoni, Sebastià i Andreu.

Dels Miquel i Antoni se saben poques coses. Ambdós eren revenedors i residien a Ciutat. De Sebastià es té datada una sentència del 7 de juliol de 1514 en contra seva per matar uns animals que no eren seus, però en fou absolt. Andreu, en canvi, és el més conegut. Residia a Ciutat. Era comerciant i paraire, i tenia importants tractes comercials, sobretot de llana, amb Menorca, negocis que compartia amb el seu germà Pau. Participà activament a les Germanies i va ser caixer dels llibres de la Universitat. El cas d'Andreu és important perquè denota la diversificació professional de la família i com, malgrat residir a Ciutat, no es va desentendre dels problemes d'Inca.

Els primers documents que s'han trobat de Pau Casesnoves, on se l'anomena i parla de la seva vida professional, són de gener de 1497. Pau devia a cert notari una quantitat de diners com a preu d'una llana estrangera comprada per a obrar a casa. Els negocis amb llanes i teixits eren habituals a la família. Si bé el primer document parla de deutes per ell contrets en els següents, datats per setembre i novembre de 1498, era en Pau, hereu de la casa pairal, qui reclamava un deute contret amb el seu pare per part dels jurats de la vila d'Inca per tenir cura dels malalts de la pesta, la qual cosa fa suposar que en aquell temps el pare ja era mort, tot i que se'n desconeixen les causes. També reclamava deutes originats per curar ell mateix un captiu.

A partir de 1506, com hem comentat, ja se'l troba íntimament relacionat en els afers polítics de la vila i el Regne, i anà escalant graons fins assolir càrrecs més rellevants.

El setembre d'aquest any encapçalà una delegació de jurats de la vila davant el lloctinent general reclamant pel preu excessiu del blat, exposant-li que Inca, amb una gran població i molt poc terme municipal per cultivar, per molt bona que fos la collita de blat -un element importantíssim per a la subsistència de la gent-, es venia a un preu superior al qual es venia en altres indrets, cosa que feia necessari que la provisió de cereals es tragués d'altres llocs i viles, i al mateix temps feia que la vila s'haguera d'endeutar en excés.

El problema greu de fons venia ocasionat perquè, si no es venia el blat, sobretot als pobres i miserables, Inca corria el perill de quedar despoblada. Així l'any següent la situació s'agreujà. Cal tenir en compte que aquest va ser un any de vertadera fam. A Inca es repartiren importants quantitats de blat per a subsistir, fet que ocasionà greus conflictes entre jornalers i gent que només tenia allò necessari per a subsistir amb diversos comerciants que s'aprofitaven

de la conjuntura per fer negoci. En collites dolentes com les d'aquell any els pagesos arribaven a perdre cases, terres i propietats. Per tal de prendre mesures que ajudessin a pal·liar la gana entre els més necessitats l'abril de 1507 el batlle, els jurats, entre els quals es trobava Pau Casesnoves, i alguns consellers tractaren sobre la necessitat d'aliment i decidiren repartir 200 o 300 quarteres de blat. Aquell mateix any Pau Casesnoves era conseller forà en el Gran i General Consell, màxim òrgan de govern de Mallorca, càrrec que repetí els anys 1511 i 1512.

A partir de 1510 les accions polítiques de Pau Casesnoves foren notables. El seu prestigi aviat superà els límits locals i sempre destacà en la defensa dels interessos dels més desvalguts i necessitats; en ocasions, en defensa dels d'Inca, i en unes altres, en la de tots els forans, tant a Mallorca com a la Cort Reial. Així a l'octubre de 1510 els jurats del Regne l'elegiren instador de la Part Forana d'Inca, Selva i Escorca. La seva tasca consistia sobretot instar les altres persones a pagar els impostos o talles i, si no ho feien, es podien expropiar els seus béns. En l'època que precedeix la Germania, Pau Casesnoves, en qualitat de jurat, síndic, batlle reial o instador, es va veure implicat en els conflictes derivats de la manca de blat. Els seus enemics polítics l'acusaren d'haver-se aprofitat d'aquestes càrregues i així el mes de maig de 1511 es dictà sentència contra diversos càrrecs públics, i Pau Casesnoves era acusat, sobretot, de mala administració.

LA SENTÈNCIA ARBRITAL DE 1512

Per tal de posar remei a la mala situació econòmica i política que es vivia a Mallorca, el rei Ferran intentà redreçar la política financera i donà plens poders al virrei Joan d'Eimeric, qui va voler precisament reconduir la política duita a terme fins llavors i que tenia el Regne pràcticament en la bancarrota. L'oligarquia actuà en la seva contra i al final del regnat de Ferran el Catòlic se succeïren les ambaixades per plantejar davant el rei els problemes existents, i que agreujaven la pugna entre Ciutat i la Part Forana, així com les possibles solucions per resoldre el conflicte. La més important va ser l'ambaixada de 1512, de la qual formava part Pau Casesnoves. Aquesta ambaixada viatjà fins a la Cort Reial, on aconseguiren una sentència arbitral que, en teoria, havia de redreçar la situació del Regne de Mallorca. Dita sentència es va signar a principi de febrer de 1512 a Burgos. Atès que la postura del rei semblava favorable als interessos forans, l'oligarquia urbana contraatacà amb una altra ambaixada que donà els seus fruits. Així el rei Ferran, per calmar els ànims dels sectors privilegiats de Mallorca, el novembre de 1512, des de Logronyo, revocava el nomenament de Pau Casesnoves i els altres ambaixadors sobre els quals s'havia concentrat tot l'odi de les classes dirigents com a síndics de la Part Forana, i foren substituïts per altres de més dòcils als interessos de l'oligarquia.

A partir d'aquest any la tensió va anar en augment a tot arreu. Els conflictes dels bàndols, l'oposició de l'oligarquia a les reformes i l'endeutament provocaren que s'assolís un estat general molt proper a la violència.

Pau Casesnoves va ser un element determinant de la sentència de 1512 i després d'aquesta se'l trobà exercint el càrrec de conseller forà en el Gran i General Consell. És de l'any 1514 el document redactat pel governador i enviat

al batlle de Sencelles fent-se ressò d'una queixa de Pau Casesnoves per unes possessions que no havien estat retornades a Inca.

La seva actuació li va valer la persecució de l'oligarquia dominant, tot i que ell continuà treballant pels interessos dels forans. De fet, va ser un dels grans impulsors de la figura dels instadors, que tanta importància tingueren posteriorment. A partir del retorn de la Cort Reial se'l va sotmetre a una veritable persecució política acusant-lo de malgastar els doblers públics que administrava, de prevaricació, i va patir una sèrie de processos judicials en els quals no mancaren els testimonis falsos. Així el 1515 essent batlle reial d'Inca hagué de pagar una multa quantiosa acusat de defraudar els comptes.

Després de 1515 no existeix constància escrita del que va passar durant un període de 6 anys, en què Pau Casesnoves passà desapercebut; fins que a l'any 1521 esclataren les Germanies.

LA REVOLTA AGERMANADA

Cal tenir present que les Germanies varen ser un moviment que es gestà en el si del col·lectiu menestral de Ciutat, si bé va comptar amb una gran participació de la pagesia i suposà la mobilització de tota la població mallorquina.

El conflicte social que havia assolat Mallorca entre els anys 1450-53 (Revolta Forana) va tornar a sorgir 70 anys més tard, ja que no s'havia solucionat la situació econòmica i social, que s'havia agreujat.

Des de desembre de 1520 se succeïren les reunions de menestrals influïts per la revolta de les Comunitats de Castella i per les Germanies de València. El 6 de febrer de 1521 el virrei Gurrea ordenà i es procedí a l'empresonament dels principals dirigents agermanats acusats de sedició, conspiració i d'anar en contra del Regne. Al dia següent, festa de Dijous Llarder, es produí la revolta dels menestrals, els quals aconseguiren l'alliberament dels presos. El virrei fou destituït i partí cap a Eivissa.

A partir del mes d'abril tropes de la Part Forana s'uniren als avalotats de Ciutat, entre elles 400 homes d'Inca que varen ser hostatjats al convent de Sant Francesc, convertit en quarter general dels agermanats. Inca va ser una de les viles encarregades de formar el primer exèrcit que havia de vigilar els camins del Pla i assetjar Alcúdia, que havia quedat com a vila contrària al moviment agermanat. A tal efecte hi dedica 80 homes.

Seguint l'exemple valencià els agermanats s'organitzaren políticament formant la TRETZENA: dotze representants dels gremis més l'instador general, càrrec que va caure en mans del paraire Joan Crespí. En el camp militar feren servir la mateixa formació de l'exèrcit apresada durant la guerra de Bugia.

El mes de juny arribà una carta de Carles I, on declarava il·legal i condemnava la Germania i amenaçava els avalotats amb greus penes. A partir de llavors la revolta va prendre un caire més violent. No havia acabat de triomfar i es produïren les primeres sedicions.

LA DIARQUIA

La situació es radicalitzà i el setembre de 1521 es va reunir el Consell General a Sant Francesc. Els radicals imposaren les seves tesis i es donà un cop de timó a la situació passant a l'elecció de dos instadors, màxims dirigents de la Germania, Pau Casesnoves i el tintorer de Ciutat Jordi Moranta. Es va

dissoldre la Tretzena i determinaren reactivar el compliment de la sentència de 1512. Durant l'assemblea els forans dominaren el moviment agermanat. Foren impulsats pel barreter Joanot Colom, que feia poc temps que residia a Ciutat, i per Pau Casesnoves. Des d'aquell moment, durant la resta de l'any 1521 i bona part del següent el moviment agermanat va ser dirigit per ells dos formant el que es coneix com a LA DIARQUIA. La Germania passava a ser un moviment amb dos dirigents clars: Joanot Colom com a representant de Ciutat i Pau Casesnoves per la Part Forana.

Per primera vegada Pau Casesnoves apareix citat dins el context agermanat. Tot fa pensar que fins llavors no havia participat en cap esdeveniment transcendent. A partir d'aquell dia, les coses canviaren.

Joan Crespí, l'antic cap de la Germania, escapà, però aviat el trobaren i li donaren mort acusant-lo de traïr-la.

A partir del cop d'estat de setembre el que es pretenia era posar en vigor la sentència de 1512, però s'anava més enllà quan s'intentava iniciar tota una reforma fiscal. Segons la carta que Joanot Colom i Pau Casesnoves enviaren als jurats de la Ciutat, calia l'aboliment d'una sèrie d'imposts indirectes que gravaven articles de consum, i que, per tant, requeïen sobre els més pobres.

Des de final de setembre de 1521 fins a final d'any Pau Casesnoves, juntament amb Joanot Colom, visitaren diverses viles de Mallorca o fins i tot els jurats del regne, per aconseguir que se sumessin a la causa agermanada i complissin la sentència de 1512. En el mateix sentit varen escriure a diversos batlles perquè anessin per les cases de les seves viles per aconseguir què cada un pagués el que pogués. També es produí la redempció dels esclaus, política de la qual Joanot Colom era fervent partidari.

Després de l'intent per part dels agermanats d'instaurar la reforma fiscal i que les tensions més intenses esclatessin, Alcúdia es negà a acceptar-la i els agermanats es disposaren per al setge per mar i terra. Els intents d'arribar a un acord fracassaren i els alcudiençs es prepararen per a donar cabuda a molts mascarats que hi acudiren a trobar refugi entre les seves murades.

Joanot Colom i Pau Casesnoves instaren els jurats de la Ciutat i Regne de Mallorca que obliguessin els alcudiençs a acceptar les propostes de Pere Joan Albertí, governador agermanat, que s'havia desplaçat fins a Inca per a dirigir la campanya contra Alcúdia.

A principi de gener 1522 va haver-hi un intent contrarevolucionari. El regent de la Cancelleria planejà assassinar set dels més destacats dirigents agermanats. I ho féu amb alguns dels principals agermanats; en canvi, Joanot Colom i el seu germà Francesc se salvaren de miracle. És curiós que no s'intentés fer-ho també amb Pau Casesnoves, perquè, de fet, l'endemà ell i Joanot Colom destituïren el regent Berenguer Esbert. A conseqüència d'aquest esdeveniment, la persecució contra els mascarats, contraris a la germania, s'intensificà.

El camí emprès pels agermanats no tenia marxa enrere. A principi de febrer 1522 es trià una nova comissió negociadora agermanada de la qual Pau Casesnoves formà part com a instador forà.

Al mateix temps el regent de Governació envià una carta als batlles de les viles foranes en contra dels instadors i avisava que anaven en contra dels interessos de l'emperador Carles I. Joanot Colom i Pau Casesnoves reaccionaven davant

de l'escrit.

El 23 febrer 1522 el Gran i General Consell envià un escrit ordenant l'execució de la sentència de 1512, però les tàctiques dilatòries d'alguns pobles obligaren Joanot Colom i Pau Casesnoves a sol·licitar la intervenció del governador. Amb tot, viles com Pollença no posaren en marxa les reformes, sinó que es dirigiren cap a Ciutat per iniciar consultes i negociacions. En aquest període tingué lloc la batalla del dia de Sant Jordi a les portes d'Alcúdia, la situació es va radicalitzar i Joanot Colom i Pau Casesnoves obtingueren el permís del governador per a la creació d'un exèrcit formal per a reduir Alcúdia. A principi de maig el governador demanà als forans que anessin en ajut de Pollença i contra Alcúdia.

El 13 de maig de 1522 Pau Casesnoves posà un impost als gentilhomes i ordenà l'embargament dels mascarats. Mentrestant, juntament amb Joanot Colom, obtingueren del governador una carta que ordenava el segrest dels béns tant dels mascarats refugiats a Alcúdia com d'aquells que els donaven ajuda.

LA DARRERA AMBAIXADA

Poc se sap del paper jugat per Pau Casesnoves en els moments finals de les Germanies. La darrera notícia efectiva és que formava part de la comissió que va rebre el regent Ubac, però al cap de poc partí en la seva darrera ambaixada, la qual el 20 juny 1522 va sortir des del port de Sóller per dirigir-se cap a Barcelona i intentar convèncer el rei. S'havien d'entrevistar a Tortosa amb Adrià VI, l'antic preceptor de l'emperador, on havia rebut la notícia de la seva elecció com a pontífex. Però a Barcelona, on encara es predicava a favor de la Germania, corrien notícies falses i exagerades de la situació de Mallorca. Els ambaixadors mallorquins varen ser rebuts amb precaució i no aconseguiren l'entrevista en la qual pretenien deixar constància de la seva fidelitat al rei, a qui no consideraven ben informat dels esdeveniments. Pensaven que les actuacions de Carles I eren degudes a la desinformació o les notícies parcials que li trametien els cavallers. Volien exposar-li que no s'havien aixecat contra la seva sobirania, sinó contra la corrupció de l'administració i l'opressió a la qual els sotmetien. De fet, en tot moment, els ambaixadors havien volgut ser rebuts per Carles I i per això es dirigiren cap a la cort, que aleshores era a Valladolid.

En aquesta ciutat, i malgrat la seva condició d'ambaixadors, l'emperador no tan sols es negà a rebre'ls, sinó que ordenà la seva captura i empresonament. Pau Casesnoves va ser jutjat, després que es reunissin proves testificals en contra d'ells entre la colònia de mallorquins mascarats exiliats a València, sota els càrrecs de predicador laic, rebel a la corona, heretge i considerat enemic públic. Massa càrrecs perquè Casesnoves pogués escapar amb vida del procés que se li havia obert tan sols en presentar-se davant l'emperador. La seva condició d'ambaixadors no els havia servit de protecció, ans tot el contrari; Carles I volia donar una lliçó amb ell i amb tots aquells contra els quals es pogueren obtenir càrrecs.

Quan les tropes imperials iniciaren la repressió dels agermanats Pau Casesnoves ja havia estat sentenciat i executat a la forca com a traïdor a Valladolid.

El fet que la sentència de 1512 negociada directament per Pau Casesnoves resultés nefasta per a la població no privilegiada, malgrat que teòricament l'afavoria, va dur Pau Casesnoves, persona assenyada a la qual no se li ha pogut imputar durant la Germania cap fet de sang i partidària sempre de la negociació i el diàleg i a arribar a acords amb el poder, a prendre part per les Germanies. La seva ascendència sobre la Part Forana sense cap dubte serví perquè Joanot Colom, en l'intent d'assolir tot el poder agermanat, el volgués llevar d'enmig i l'enviés com a emissari a la cort de Valladolid.

Als tres mesos, l'emperador Carles trameté al seu lloctinent de Mallorca la resta dels ambaixadors perquè fossin ajusticiats. Varen ser penjats al castell de Bellver a les forques, que des de llavors reberen el nom de forques dels ambaixadors. A Valladolid, hi quedaren els cossos de Pau Casesnoves d'Inca i d'Antoni Tomàs de Lluçmajor, dels quals no se sap ni on és la seva tomba.

L'ILLA SE SOTMET A LES TROPES REIALS

El 13 d'octubre de 1522 arribà a Mallorca l'armada reial, dirigida per Juan de Velasco amb més de 2000 homes. En formaven part molts cavallers mallorquins exiliats a València que havien escapat de Mallorca. Abans, però, havien passat per Eivissa, on recolliren el virrei destituït, Gurrea, amb més reforços. Intentaren desembarcar a Ciutat infructuosament i finalment ho van fer a Alcúdia. El 24 d'octubre l'exèrcit reial entrà a sang i foc a Pollença, on incendiaren l'església parroquial amb més de 200 persones al seu interior que s'hi havien refugiat. El 3 d'octubre es produí la batalla de Son Fornari (sa Pobla) entre l'exèrcit reial i l'agermanat, i en què aquest darrer fou vençut. Allà moriren més de 1.000 pagesos en mans dels reialistes. Des d'Inca, les tropes imperials anaren ocupant el centre de l'illa i a final de novembre de 1522 es produí la topada definitiva entre els dos exèrcits a la batalla de Rafelgarcès (Inca), on moriren uns 500 agermanats. 40 persones varen ser penjades a Inca i unes altres 70, als voltants de Binissalem.

El 7 de març de 1523 les tropes imperials entraven a Ciutat.

Joanot Colom va ser pres i condemnat a morir degollat i esquarterat, i el seu cap posat en una gàbia a la porta de Santa Margalida. Casa seva va ésser arrasada i el seu solar, emplenat de sal. Els seus descendents varen ser inhabilitats per a càrrecs públics durant quatre generacions.

Avui en dia no són pocs els records que es tenen envers la gent de Germania que donà la seva vida per uns ideals i per aconseguir una Mallorca més justa. Pau Casesnoves és se'ns dubte un d'ells. Però no fou sinó amb l'arribada de la democràcia, al final de segle XX, quan Inca començà a reconèixer els mèrits del seu fill. Se li donà el nom d'un carrer i posteriorment es posà el seu nom al d'un institut d'ensenyament. Avui, nomenant-lo Fill Adoptiu de la nostra ciutat, el que feim com a ajuntament d'Inca és un acte de justícia històrica, de reconeixement públic envers un personatge que fou tan important en un moment tan crucial de la història del nostre país.

Gràcies a tots per l'atenció donada a les paraules de qui ha parlat com a advocat defensor d'aquesta causa, la del nomenament de Pau Casesnoves com a Fill Adoptiu de la nostra ciutat. A partir d'ara s'inicia el procés per a anomenar-lo Fill Il·lustre de la ciutat.

Això és tot per la meva part. De nou, moltes gràcies.”

Una vegada finalitzada la intervenció del Sr. Rodríguez, els reunits aplaudeixen.

A continuació el Sr. Batle cedeix la paraula a la regidora fiscal, la Sra. Maria Payeras, com a regidora de Cultura i Educació, per procedir a la lectura del seu informe, del següent contingut literal:

“Sr. Batle,
Membres del consistori,
Representants de l'Institut Pau Casesnoves,
Senyores i senyors,

El Reglament d'honors i distincions de l'Ajuntament d'Inca explica de forma clara i concisa quin és el paper del fiscal en una causa oberta per determinar el nomenament d'un fill adoptiu com és el cas que ens ocupa amb Pau Casesnoves.

Aquest reglament fixa que el fiscal té l'obligació de formular, si pertoca, objeccions a la persona o entitats proposades que hauran d'estar degudament justificades sempre a partir de la pertinent recaptació d'informació. Això és idò el que procediré a fer a partir d'ara, i de la manera més concreta possible i objectiva possible.

Es diu popularment que el temps, abans o després, posa totes les persones al lloc que es mereixen segons les seves actuacions en vida. El que és cert, emperò, és que aquesta premissa no sempre es compleix i Pau Casesnoves n'és un clar exemple.

Avui dia tenim la sort de comptar a Inca amb un institut que du el nom d'aquest insigne inquer, sens dubte un dels fets que ha fet sonar més el seu nom i ens recorda la seva existència. Desafortunadament la majoria dels presents coincidirem que pocs o ben pocs inquers coneixen realment qui era i què va representar la figura de Pau Casesnoves. Aquest fet no ens ha d'estranyar i és atribuïble a dos motius ben dispars.

Per una part, tenim la llunyania en el temps, i per l'altra, la poca informació real de la qual disposam respecte de la seva persona, circumstància que ha dificultat enormement la investigació al respecte.

A això s'ha d'afegir també una altra circumstància addicional. Una cita de tots coneguda afirma que la història l'escriuen sempre els vencedors. Pau

Casesnoves va ser víctima de l'oblit imposat per les classes dirigents després d'uns anys convulsos a la nostra terra, en els qual va tenir un paper protagonista en un moviment com el de les Germanies, que va marcar un abans i un després en la història del moment.

Ara bé, també és cert que aquella època va intentar ser esborrada per tots els mitjans de l'imaginari col·lectiu pel bàndol vencedor, començant per una brutal repressió a tot aquell que rebel·làs contra el poder establert.

Qui era aquest cirurgià d'origen desconegut que va assolir aquesta preeminència a la nostra ciutat i després en el moviment agermanat?

Realment encara ara no ho sabem ben bé del tot. Com passa en moltes figures històriques, hi ha molts buits per omplir en la seva vida i també algunes ombres.

Establir un retrat definit i nítid de la figura de Pau Casesnoves no és tasca fàcil, com hem dit precisament, per la falta de documentació o referències en determinats moments de la seva biografia. Per començar sabem ben poc de la seva joventut, família o inicis professionals en la feina mèdica.

Pau Casesnoves és gairebé un desconegut per a tots abans de la seva activitat pública en el món de la política. Sabem que va exercir com a metge, però no durant quant de temps. Sí que és cert que va encetar una activitat frenètica en càrrecs públics: jurat de la vila d'Inca, conseller forà del Gran i General Consell, batle reial d'Inca, col·lector de la Part Forana d'Inca, Selva i Escorca.

Allò cert és que en el seu desenvolupament de tasques públiques planejà en diferents moments l'ombra de mala administració amb diferents acusacions.

Pau Casesnoves s'anà fent un nom important en el món de la política mallorquina i s'erigí en un autèntic líder d'una Part Forana que s'articulava en franca oposició a Ciutat, per diferents circumstàncies socioeconòmiques.

En aquella Mallorca de principi del segle XVI la tensió social i política que es respirava feia pensar que alguna cosa podia esclatar. Feia molt de temps que els pagesos i menestrals de la Part Forana s'havien cansat de pagar més i més impostos, mentre que els grans nobles que vivien a Ciutat esquivaven hàbilment les seves obligacions fiscals.

Aquest fet degenerà en diferents reclamacions que arribaren fins al rei. Pau Casesnoves participà en l'ambaixada davant el rei, qui donà la raó als síndics forans i obligà que tothom contribuís sense excepció en aquells impostos derivats de les necessitats del Regne. Corria el 1512.

Després d'aquest èxit, emperò, el rei destituí Pau Casesnoves com a síndic de la Part Forana i després va ser víctima d'una persecució amb acusacions de prevaricació i d'altres pel mig.

Ressorgí la figura de Pau Casesnoves després d'una etapa de ceguesa documental en el context agermanat, i ho va fer amb molta força. Ell s'erigí junt amb Joanot Colom amb els líders de la força agermanada, un com a representant de la Part Forana i l'altre com el de Ciutat. Curiosament la fama de Joanot Colom va transcendir els segles i la seva figura va ser reivindicada des de principi del segle XX. El nom de Pau Casesnoves no va córrer la mateixa sort.

Pau Casesnoves retornà al segon pla i a l'ostracisme tan aviat com havia aconseguit aquest protagonisme màxim. Mentre féu el paper de cabdill amb Joanot Colom, va fer feina per aplicar un nou sistema impositiu més just que, a la pràctica, suposava posar fi a bona part dels privilegis que tenien els nobles i obligava a pagar tothom segons els seus béns i la seva riquesa. Suposava el començament d'una nova societat. Malauradament el seu somni, la seva tasca, s'apagà aviat, tan aviat com l'emperador Carles girà els ulls sobre Mallorca després de sufocar revoltes similars a Castella i València.

Pau Casesnoves participà el 1523 també en la darrera ambaixada que els agermanats feren davant l'emperador Carles a la Cort de Valladolid perquè atengués als seus arguments i s'evitàs un nou bany de sang. Lluny de rebre'ls l'emperador va ordenar el seu empresonament i posterior execució sumariíssima com a traïdor a la Corona.

No m'estendré aquí a relatar de forma exhaustiva la seva biografia més enllà dels petits esbossos traçats fins al moment, sinó que intentaré anar a l'essència del personatge històric i de la seva transcendència.

Per als seus enemics i durant segles Pau Casesnoves va ser qualificat com un revolucionari, allò que anomenaríem en l'argot actual un antisistema, un home que volia abocar la societat a l'anarquia de la llibertat absoluta.

Fins i tot, com a altres agermanats se'l va tractar com a mínim d'assassí i de bandoler, com un cruel cabdill.

Res més lluny d'això. Hem de partir de la premissa que el moviment de les Germanies es planteja a Mallorca com una revolta on el sentiment dels rebels no era anar contra la monarquia ni contra la política ni contra el país. S'han d'emmarcar aquests moments de violència, per una part, en el descontentament d'una Part Forana ofegada pels impostos enfront dels nobles de ciutat, en aquesta famosa dicotomia Ciutat-Part Forana. Les Germanies foren en essència un intent per equilibrar la balança entre els nobles i els més desafavorits. S'intentava senzillament que pagàs més qui tenia més i que es deixàs d'exploitar els més pobres.

Evidentment en aquells moments hi hagué violència. Era tant el ressentiment acumulat per part d'aquella població empobrida que era només qüestió de temps que esclatàs el conflicte.

Hi hagué excessos, venjança i molta sang tant pel bàndol agermanat com per part dels mascarats. Aquella revolta, emperò, es convertí en tota una guerra quan els nobles aconseguiren hàbilment fer arribar al rei que aquell moviment era en realitat un alçament contra el seu poder. Òbviament la Corona actuà defensant els nobles i els considerats fidels. I ho va fer amb una contundència sagnant, com era habitual en aquests casos. De la causa agermanada es passà a una repressió brutal en tots els sentits.

Pau Casesnoves era, sense cap dubte, un home d'empenta, decidit i intel·ligent. Era una persona que es caracteritzava per la seva diplomàcia, pel seu bon tracte amb la gent.

Va ser una persona que va creure en la política com una forma de créixer personalment, però també com una manera d'intentar canviar la societat. Es tractava d'aconseguir un canvi social, però des de dins del sistema.

La veritat és que ens ubicam en un moment històric en el qual la democràcia no existia i en el qual la justícia obrava en mans del més fort moguda per règims autoritaris i feudalistes, i importava molt més que la raó.

Pau Casesnoves defensava com els agermanats que la vàlua dels homes i, per tant, els seus impostos s'havien de mesurar per la seva capacitat de feina i els seus valors humans, i no pel seu origen o la seva sang. El simple fet de tenir el valor de rebel·lar-se contra la injustícia atorga a Pau Casesnoves, com a la resta d'agermanats, el dret tenir un paper reconegut en la història.

A l'hora de jutjar la idoneïtat d'aquest nomenament he hagut de posar dins d'una balança tot allò que sabem cert de Pau Casesnoves, i francament he de reconèixer que Inca tenia un deute pendent des de fa molts segles amb aquesta figura. Més encara crec que Mallorca té un deute de reconeixement pendent envers Pau Casesnoves.

Els mèrits que acumulà el fan mereixedor de la distinció de Fill Adoptiu de la ciutat que aprovam avui aquí.

Moltes gràcies”.

Una vegada finalitzada la intervenció de la Sra. Payeras, els reunits aplaudeixen.

El Sr. Batle manifesta que, després d'haver escoltat els informes dels regidors ponent i fiscal, creu que han quedat demostrats els mèrits suficients per declarar Pau Casesnoves Fill Adoptiu de la Ciutat d'Inca; per això demana als senyors i senyores regidors de l'Ajuntament d'Inca que aprovin aquesta concessió per assentiment, a la qual cosa els regidors accedeixen, i així resulta aprovada la Proposta.

El Sr. Batle dóna la paraula a la Sra. Joana Prohens, directora de l'Institut

d'Educació Secundària Pau Casesnoves, qui fa el següent parlament:

“Bon dia i moltes gràcies.

Certament puc parlar en nom de la família perquè la gent de l'Institut avui ens sentim membres d'una família, de la família inquera de Pau Casesnoves. Som els de l'Institut una gent que vol ser digna de portar de manera legítima un nom il·lustre que ens vincula a la terra i un sentit elemental del treball, de la justícia i de la democràcia. Mallorca, Inca, treball, justícia i democràcia signifiquen per a nosaltres el nom de Pau Casesnoves.

Aquest és el nostre sentiment de pertinença, aquests volem esser nosaltres.

Quan l'Institut de Formació Professional Llorenç Ma. Duran, l'antiga escola industrial d'Inca, va transformar-se en un institut d'ensenyament secundari, el nostre claustre de professors i tota la comunitat educativa va pensar que calia un nom nou a un centre històric i veterà però que renaixia en un lloc nou i amb una nova funció.

En aquell moment volguérem cercar un nom que fos referència clara d'allò que volíem esser i de la idea que teníem de nosaltres mateixos. No degué ser gens fàcil trobar un personatge a l'alçada de l'il·lustre pedagog inquer que va donar nom a la nostra primera etapa i de qui avui celebrem els 50 anys d'institut de formació professional.

Però en aquell llunyà segle XVI els membres del nostre institut trobaren un nom que avui veiem reconegut com allò que va ser, una figura central de la història d'Inca i de tota Mallorca.

Avui, que tenim institucions democràtiques, que volem dignificar el treball, que volem creure que la veu d'un poble és la veu de la gent i dels treballadors d'aquest poble, creiem que és bo aixecar la veu contra la injustícia.

Nosaltres, l'Institut Pau Casesnoves, un centre educatiu inquer que ensenya a pensar i a treballar, un centre d'educació amb valors cívics de país democràtic, avui ens sentim orgullosos de veure que després de 500 anys de silenci els representants legítims del poble d'Inca rescaten de l'oblit el nom d'un inquer que va saber parlar i lluitar en nom dels drets i la llibertat d'un poble.

Ens sentim orgullosos de coincidir amb aquest consistori alhora de dir que el nom de Pau Casesnoves ha de ser per sempre una fita en la història de la nostra dignitat, un record en memòria dels que lluitaren pel treball, per la llibertat i per la justícia, un record en la memòria dels que treballam, dels que volem aprendre a ser lliures, dels que volem creure avui i sempre en la justícia.

Gràcies, doncs, al ple d'aquest ajuntament i gràcies per la seva presència; així ho vull reconèixer amb la presència dels nostres antics companys, treballadors de l'ensenyança que avui ja jubilats veuen també el reconeixement que es

mereixen per la tasca d'educar tants i tants inquers que avui fan amb la seva feina una ciutat millor.

Gràcies vull donar finalment a tots els historiadors que han rescatat la memòria de Pau Casesnoves, molt especialment a en Gabriel Fiol, a l'amo en Biel de Mancor i a en Jaume Serra, autor del llibre Pau Casesnoves i les germanies de Mallorca, editat pel nostre institut, del qual avui volem fer obsequi de gratitud a tots els membres d'aquest consistori.

Moltes gràcies”.

Finalitzada la intervenció de la Sra. Joana Prohens, els reunits aplaudeixen.

Intervé el Sr. Batle.

“Benvolguts companys de consistori,
Representants de l'Institut Pau Casesnoves,
Professors i alumnes,
Inquers i inquieres:

Cap societat no pot avançar i madurar si no sap mirar cap enrere i honorar aquells que feren feina perquè els que avui som aquí poguéssim viure un poc millor.

Reconèixer a tots aquells que en el passat feren aportacions, més o manco, per fer l'Inca que avui tots coneixem és una obligació moral i també política. Aquest sentir, vestit amb paraules més o menys diferents, el vaig poder tocar i aprendre de la persona que em va precedir en aquest càrrec.

Avui ja com a batle i president d'aquesta corporació vull fer meu, o millor nostre, aquest llegat; el llegat de preservar la memòria de les generacions passades perquè arribi a generacions futures.

I és que durant els darrers anys, gràcies a diferents iniciatives, procedents de diversos àmbits socials i grups polítics, hem fet una gran tasca per posar en valor aquesta memòria col·lectiva.

Hem nomenat fills il·lustres, hem designat medalles de la ciutat, hem aprovat per consens els Premis Dijous Bo i fins i tot, ara no fa gaires dies, aprovarem la designació de l'Arxiver d'Honor en la persona de Gabriel Pieras.

El més important, diria jo, és que tot aquest procés l'hem sabut conduir des del diàleg i el consens. Són dues paraules que han passat a formar part també d'aquest consistori més enllà de les lògiques discrepàncies del debat polític del dia a dia.

Em sent, idò, especialment orgullós que en una ciutat com la nostra tenguem una visió ampla i madura, que ens permeti aparcar aquestes diferències

ideològiques o tan sols en la manera de fer les coses, quan hi ha temes importants de bon de veres.

Són temes que ajuden a construir ciutat; a reforçar els fonaments d'allò que entenem com ca nostra. Això és també molt important. En això, hi hem d'estar tots junts.

Avui nomenam un fill adoptiu, el nom del qual encara perviu a la nostra història particular perquè en un moment determinat va adquirir un protagonisme enorme.

No entraré a analitzar qui va ser i què va fer Pau Casesnoves perquè, abans de mi, ponent i fiscal ja ho han fet.

Tots dos han demostrat haver-se capficat, des de diferents perspectives, en una personalitat, com a mínim, interessant. Tots dos han fet una tasca excel·lent, i els felicito per aquest motiu.

Tenim encara ara molts claroscurs en la vida de Pau Casesnoves. Aquestes foscos vénen determinades en bona part per la manca de documentació i dades de la seva vida.

Ara bé, a partir d'allò que hem pogut gratar de la història, hem de tenir ben clar que va ser una persona agosarada i avançada al seu temps.

Tots coincidim que, en uns moments tempestuosos i incerts, va defensar uns valors que estan molt a prop de la democràcia tal com l'entendem avui dia.

La igualtat dels homes davant la llei. La necessitat que les lleis fossin justes i no arbitràries segons la classe social o el bressol de naixement foren algunes de les lluites de Pau Casesnoves.

Per tant, segons el meu parer, no podem tenir cap dubte ni un que el que estam acordant en aquest ple és un reconeixement merescut i més que just. També vull dir que quedar-nos simplement en aquest acte formal seria un error enorme.

De què servirà aquest ple si després no ensenyam als nostres fills, als nostres néts, qui era Pau Casesnoves? Idò, de res.

Els personatges que escrivien pàgines èpiques a la nostra història no han d'estar només als llibres o a les actes dels plenis. S'han de recordar. Han de formar part del nostre imaginari col·lectiu com a societat.

S'hauria d'ensenyar a les escoles qui són, i què varen fer. Els nins i també els grans hauríem de conèixer què els devem.

En l'actualitat a Inca dir Pau Casesnoves és parlar d'educació i de feina docent ben feta.

L'institut que du el nom d'aquest personatge és la referència viva d'ús més quotidià que en tenim.

Aquesta institució educativa ha fet i esper que segueixi fent durant molts anys una gran tasca formativa pels nostres joves. Sé ben cert també que molts d'aquests alumnes no saben ni sospiten qui era aquest tal Pau Casenoves. Això ho hem de corregir.

Aprofit ara aquesta avinentesa per agrair la presència de la directora del centre Joana Prohens i per les paraules que ens ha obsequiat. L'anim també a ella i a tot el seu equip a seguir endavant amb la bona feina que fan.

Senyors i senyores:

En aquesta sala hi ha penjats els quadres de grans homes. Són persones que feren grans coses per Inca.

Són personatges que varen tenir empena i resolució. Ells marcaren èpoques sobretot perquè foren valents. No temeren el futur. No l'esperaren. Intentaren conquerir aquest futur abans que arribàs.

Pau Casesnoves fou també un d'aquests grans homes.

Avui la seva figura comença un recorregut de justícia cap al seu reconeixement social, que com el de la resta de les nostres grans figures històriques no es pot quedar aquí.

Aquesta és l'encomanda que us faig a tots.

El proper dia 22 farem una nova passa endavant amb l'acte protocol·lari de nomenament que celebrarem al Casal de Cultura i al qual quedau tots convidats.

Companys regidors,
Inquers i inquieres,

Avui estam d'enhonorabona. Celebrem que hem recuperat un trosset més del nostre passat.

Felicitats a tots. Moltes gràcies".

Una vegada finalitzada la intervenció del Sr. Batle, els reunits aplaudeixen.

I, sense més assumptes per tractar, el batle-president aixeca la sessió a les quinze hores, de la qual s'estén la present acta, que jo, el secretari accidental, certifico.